

УДК 338.439, 664

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗАСАД ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ІНДУСТРІЇ**Куць О. І., к.е.н.,***заступник директора з наукової та інноваційної діяльності,
Інститут продовольчих ресурсів НААН, м. Київ,
ORCID ID: 0000-0002-2855-0659***<https://doi.org/10.31073/foodresources2019-12-24>**

Предмет дослідження – законодавчі засади спрямовані на розвиток харчової індустрії у процесі формування вітчизняної продовольчої системи в умовах глобалізації та удосконалення державної аграрної політики. Мета дослідження – обґрунтувати зміни та пропозиції стосовно формування законодавчих засад державної аграрної політики для розвитку харчової індустрії. Застосовано методи: теоретичного пізнання, монографічний, систематизації та класифікації, абстрактно-логічний. Результати дослідження. Збільшення частки переробленої продукції у загальному обсязі виробництва та експорту є одним із головних завдань для реалізації потенціалу національної продовольчої системи та має вирішальне значення для забезпечення конкурентоспроможності країни, особливо в умовах глобальних викликів і реалізації курсу європейської інтеграції. Ефективне функціонування харчової індустрії відіграє провідну роль у забезпеченні ефективного функціонування продовольчої системи та стабільного соціально-економічного розвитку України. Для розвитку харчової індустрії, як і в цілому для усіх суб'єктів національної економіки важливо розуміти, яка система економічних, фінансових, правових, організаційних і соціальних заходів, буде здійснюватися державою з метою забезпечення ефективного і стабільного розвитку економіки чи, зокрема, забезпечення населення якісним продовольством. Діючи інституціональні умови та інструменти реалізації державної аграрної політики, необхідно переглянути з огляду на процеси глобалізації та інтеграції до ЄС. Сфера застосування результатів дослідження. Розраховано на практичне застосування основних наукових положень й пропозицій дослідження при підготовці законодавчих та нормативно-правових актів стосовно формування державної аграрної політики з метою забезпечення розвитку харчової індустрії і стабільної продовольчої системи. Зокрема, включає заходи дерегуляції господарської діяльності, насамперед через скорочення функцій та удосконалення процедур адміністративного регулювання економіки, збільшення обсягів переробки сільськогосподарської сировини, кращого контролю за безпечністю та якістю харчових продуктів та спрощення їх виходу на ринок, забезпечення продовольчої безпеки.

Ключові слова: *аграрна політика, харчова індустрія, продовольство, харчова і переробна промисловість, безпечність і якість харчових продуктів, агропромисловий комплекс, сільське господарство*

IMPROVING THE LEGISLATIVE PRINCIPLES OF THE STATE AGRICULTURAL POLICY FOR THE FOOD INDUSTRY DEVELOPMENT

*Kuts O., PhD, Economics,
deputy director for scientific and innovative activities,
Institute of food resources of the NAAS, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID: 0000-0002-2855-0659*

<https://doi.org/10.31073/foodresources2019-12-24>

The subject of the study is the legislative framework aimed at the development of the food industry in the process of forming the domestic food system in the conditions of globalization and improvement of the state agrarian policy. The purpose of the study is to substantiate the changes and suggestions regarding the formation of the legislative framework of the state agricultural policy for the development of the food industry. Methods applied: theoretical knowledge, monographic, systematization and classification, abstract-logical. Research results. The increase in the share of processed products in total production and exports is one of the main tasks for realization of the potential of the national food system and is crucial for ensuring the country's competitiveness, especially in the context of global challenges and implementation of the European integration course. The efficient functioning of the food industry plays a leading role in ensuring the effective functioning of the food system and the stable socio-economic development of Ukraine. For the development of the food industry, as well as for the whole of all subjects of the national economy, it is important to understand what system of economic, financial, legal, organizational and social measures will be implemented by the state in order to ensure an effective and stable development of the economy, or, in particular, the provision of the population quality food. The existing institutional conditions and instruments for the implementation of the state agrarian policy should be reviewed in the light of the processes of globalization and integration into the EU. Scope of research results. It is intended for the practical application of the basic scientific provisions and research proposals in the preparation of legislative and regulatory acts regarding the formation of a state agricultural policy in order to ensure the development of the food industry and a stable food system. In particular, it includes measures of deregulation of economic activity, first of all through reduction of functions and improvement of administrative regulation of the economy, increase of processing of agricultural raw materials, better control over the safety and quality of food products, and facilitating their entry into the market, ensuring food security.

Key words: *agrarian policy, food industry, food, food and processing industry, safety and quality of food products, agro-industrial complex, agriculture*

Постановка проблеми. Основні законодавчі засади аграрної політики держави, зокрема і щодо розвитку харчової індустрії, були сформовані на початку ХХІ століття ще до вступу України до Світової організації торгівлі і підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Для розвитку харчової індустрії, як і в цілому для усіх суб'єктів національної економіки важливо розуміти, яка система економічних, фінансових, юридичних правових, організаційних і соціальних заходів, буде здійснюватися державою з метою забезпечення ефективного і стабільного розвитку економіки чи, зокрема, забезпечення населення якісним продовольством.

Діючи інституціональні умови та інструменти реалізації державної аграрної політики доцільно переглянути з огляду на процеси глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку харчової індустрії, як і в цілому агропромислового комплексу, автор пов'язує із недосконалістю законодавчої

бази та здійснюваної державної аграрної політики держави. Зокрема, розвиток галузей харчової промисловості на різних етапах досліджували П. Борщевський, Я. Гадзало» [1], М. Сичевський [1, 2], Л. Дейнеко, О. Коваленко [3], Д. Крисанов, Т. Мостенська, А. Юзефович [4] та інші українські вчені. Вплив глобалізаційних процесів на економіку розглянуто у працях В. Губенка, Б. Губського, О. Гребельника, С. Кваші, Е. Райнерта, О. Рогача та інших дослідників. Змістовні результати дослідження питань виробництва та забезпечення населення продовольством висвітлені у наукових працях вітчизняних та іноземних економістів-дослідників: В. Андрійчука, К. Бородіна, В. Бутиріна, А. Діброви, О. Захарчука, Т. Зінчук, І. Кириленка, Е. Кіреєвої, М. Маліка, В. Месель-Веселяка, О. Могильного, М. Латиніна, Ю. Лузана, Ю. Лупенка, П. Саблука, О. Шпикуляка, О. Шпичака та багатьох інших учених.

Вступ до СОТ та інтеграція з ЄС посилили вплив зовнішніх глобалізаційних чинників на розвиток вітчизняної продовольчої системи. Незважаючи на збільшення виробництва продовольства, високі потенційні можливості агропромислового комплексу залишаються нереалізованими, що вимагає, створення необхідних законодавчих передумов, у першу чергу, для розвитку харчової індустрії.

Мета статті – дослідити останні законодавчі зміни та обґрунтувати пропозиції державної аграрної політики стосовно подальшого формування законодавчих передумов для розвитку харчової індустрії.

Методологія дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання, фундаментальні положення економічної теорії, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем функціонування агропродовольчого сфери, законодавчі та нормативно-правові акти України тощо. У дослідженні використано наступні методи: теоретичного пізнання – для дослідження природи економічних явищ; монографічний – при опрацюванні літературних джерел; систематизації та класифікації – для виділення чинників ефективності; абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень і формулювання висновків.

Механізми, вибудовані на основі положень прийнятого у 2005 р. Закону України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» [5] не відповідали, а головне – ефективно не діяли в умовах СОТ та інтеграції до ЄС. Передбачені у прийнятому на рік раніше Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» [6] механізми підтримки державного цінового регулювання, зокрема ті, які мали здійснюватися Аграрним фондом шляхом державних інтервенцій в умовах глобального ринку продовольства, були неефективними. Крім того, у поєднанні зі складними процедурами започаткування та ведення господарської діяльності, чисельними дозвільними, погоджувальними і сертифікаційними процедурами, ліцензуванням видів господарської діяльності, незахищеністю прав інвесторів, створювали незадовільні умови для розвитку харчової індустрії [7].

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» затверджена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, визначає дерегуляцію серед першочергових реформ і програм [8]. Зокрема, середньостроковою метою подальших реформ у цій сфері є створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, розвитку малого і середнього підприємництва, залучення інвестицій, спрощення ведення міжнародної торгівлі та підвищення ефективності ринку праці. Необхідно зменшити кількість документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності та видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, скасувати регуляторні акти, які ускладнюють ведення підприємницької діяльності, зменшити кількість органів державного нагляду (контролю), забезпечити надання послуг в електронному вигляді для громадян і представників бізнесу.

З метою розширення та спрощення виходу українських товарів на ринки держав – членів ЄС необхідно привести систему технічного регулювання у відповідність із

європейськими вимогами та завершити реформування системи державного контролю за безпечністю і якістю харчових продуктів.

З цією метою до законодавства було внесено зміни щодо порядку створення належної системи контролю у сфері санітарних і фітосанітарних заходів на зразок такої системи в ЄС, встановлення прозорого механізму надання гарантій безпечності та якості харчових продуктів у харчовому ланцюгу за принципом «від лану – до столу». Зокрема, прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо безпечності харчових продуктів» [9].

У 2017 році прийнято Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» від 18.05.2017 № 2042-VIII [10].

Закон спрямований на гармонізацію законодавства України щодо державного контролю, що здійснюється з метою перевірки виконання законодавства України про безпечність та якість харчових продуктів до законодавства ЄС, набрав чинності 4 квітня 2018 року.

Законом визначається система органів, що здійснюють відповідний контроль, та їх повноваження; види контролю у даній сфері; основні вимоги щодо здійснення контрольної діяльності з питань безпечності та якості харчових продуктів і кормів, благополуччя тварин; кваліфікаційні вимоги до осіб, що здійснюють контроль; заходи юридичної відповідальності за порушення вимог відповідного законодавства тощо.

Умовно система контролю поділяється на 3 підсистеми:

- 1) контроль безпечності продовольчої продукції відповідно до щорічного плану;
- 2) контроль безпечності свіжого м'яса;
- 3) контроль імпортової харчової продукції.

Закон передбачає запровадження зовнішнього щорічного аудиту компетентного органу – Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспожислужба України), до якого, у тому числі, залучатимуться представники громадськості. Обмежується коло осіб, яким можуть делегуватися повноваження щодо здійснення державного контролю, а також запроваджується фіксований розмір штрафу за відповідний вид порушення.

Поряд з цим, запроваджується категоризація потужностей, відповідно до якої здійснюватиметься оцінка ризику операторів ринку, яка базуватиметься на чотирьох критеріях:

- тип харчових продуктів та спосіб поводження з ними;
- процеси переробки та/або обробки харчових продуктів;
- потенційний негативний вплив на певну кількість споживачів за умови недотримання вимог законодавства про безпечність харчових продуктів;
- відповідність процедур.

Усі категорії ризику кожного з критеріїв матимуть свою шкалу балів, від яких залежатиме подальша кількість перевірок. Зокрема, підприємство відповідно до балів щороку отримуватиме одну з категорій ризику: дуже високий, високий, середній, низький чи дуже низький ризик.

У Законі визначено, що саме має перевіряти державний інспектор, при здійсненні відповідного державного контролю. Наприклад державний аудит процедур, заснованих на принципах Системи аналізу ризиків, небезпечних чинників і контролю критичних точок (НАССР), включає в себе наступну перевірку: документація; ведення записів процесів, що впливають на безпечність харчових продуктів та/або кормів; система внутрішнього контролю оператора ринку; корегувальних дій, вжитих оператором ринку внаслідок аналізу виявлених невідповідностей; кваліфікація персоналу.

Передбачено, що перевірки операторів ринку здійснюватимуться без попередження, але відповідно до затвердженого вичерпного – тобто заздалегідь відомого оператору

ринку – переліку питань, а також звільнення від відповідальності за вчинення «малозначного» порушення. Якщо таке порушення було усунуто до закінчення контролю, оператор ринку звільняється від відповідальності.

Визначено повноваження Кабінету Міністрів України та компетентного органу. Функції з організації державного контролю об'єднуються в межах одного компетентного органу – Держпродспоживслужби України, а державний контроль охоплює увесь харчовий ланцюг – за принципом «від лану до столу». Контроль здійснюється особами, які мають належну кваліфікацію та пройшли відповідне навчання.

Щодо контролю на кордоні, то визначено дві окремих групи товарів, залежно від їх ризиковості, для яких передбачено посилені заходи контролю. До першої групи відносяться товари тваринного походження та окремі товари рослинного походження. До другої групи відносяться окремі ризикові продукти рослинного походження. Наприклад, це арахіс або курага, або спеції походження з певних країн. Для всіх інших продуктів нетваринного походження окремий порядок контролю на кордоні не передбачається. Ці товари контролюватимуться аналогічно до продовольчих товарів вітчизняного виробництва згідно щорічного плану контролю. Заходи контролю передбачається проводити у безпосередній близькості від кордону, а не в митницях призначення на території країни. Це основне правило і вимога Європейського Союзу щодо ветеринарних перевірок імпорту.

Разом з тим, дія Закону не поширюється на суспільні відносини щодо:

- захисту життя та здоров'я рослин;
- харчових продуктів, кормів, побічних продуктів тваринного походження, призначених (вироблених) для власного споживання (користування);
- ввезення на митну територію України тварин, крім тих, які призначені для споживання людиною.

Важливим заходом для контролю м'яса та м'ясопродуктів є прийняття Закону України «Про безпечність та гігієну кормів» № 2264 – VIII від 21 грудня 2017 року [11]. Реалізація положень Закону забезпечить реформування механізму державного регулювання виробництва та обігу кормів та прискорить євроінтеграцію. Зокрема, Закон запроваджує європейські вимоги для виробництва та обігу безпечних для тварин кормів та є важливим елементом усієї системи контролю безпечності харчових продуктів «від лану до столу».

У липні 2018 року прийнято у новій редакції Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [12]. Цей Закон визначає правові та економічні основи виробництва й обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини і спрямований на забезпечення належного функціонування ринку органічної продукції та сировини, а також на гарантування впевненості споживачів у продуктах і сировині, маркованих як органічні. Закон удосконалює засади правового регулювання органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, а також гармонізує законодавство України до законодавства Європейського Союзу у зазначеній сфері.

Слід відмітити, що при доопрацюванні проекту зазначеного Закону його було доповнено важливими положеннями на основі регулювання ЄС щодо детальних правил щодо органічного виробництва аквакультури та тваринництва, особливостей ввезення органічної продукції на територію України та вивезення такої продукції в митному режимі експорту, запровадження дворівневої системи контролю за органічним виробництвом через надання права Держпродспоживслужбі контролювати діяльність не тільки операторів ринку, але й органів сертифікації. Також передбачено встановлення штрафних санкцій за порушення вимог законодавства у сфері виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

Внесені від галузевих асоціацій пропозиції уточнюють термінологію, повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної аграрної політики, суттєво удосконалюють випадки застосування винятків з вимог до органічного виробництва у тваринництві, доповнюють новою статтею щодо визнання сертифікатів, що засвідчують органічне виробництво та/або обіг органічної продукції за законодавством іншим, ніж законодавство України тощо.

Крім того, передбачено механізм здійснення контролю за органами іноземної сертифікації, які працюють на території України згідно іноземних стандартів, а також запропоновано суттєво збільшити розмір штрафів за реалізацію продукції як органічної без належного сертифіката.

Важливим етапом регулювання виробництва харчової продукції є прийняття Закону України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» № 2639-VIII від 06.12.2018 [13].

Закон розроблено з метою приведення українського законодавства у відповідність до положень Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 1169/2011 від 25 жовтня 2011 року щодо надання споживачам інформації про харчові продукти, забезпечення належного рівня захисту здоров'я та інтересів споживачів, їх поінформованості, встановлення засобів гарантування права споживачів на інформацію та процедури надання інформації про харчові продукти [14].

Закон встановлює правові та організаційні засади надання споживачам інформації про харчові продукти з метою забезпечення високого рівня захисту здоров'я громадян та задоволення їх соціальних та економічних інтересів; загальні принципи та вимоги щодо інформації про харчові продукти, зокрема, стосовно маркування харчових продуктів, а також обов'язки операторів ринку з доведення цієї інформації до інших операторів ринку та до споживачів.

Дія Закону поширюється на:

- операторів ринку харчових продуктів на всіх етапах харчового ланцюга, якщо їхня діяльність підпадає під вимоги щодо надання споживачам інформації про харчові продукти;

- харчові продукти, призначені для кінцевого споживача, включно з тими, що реалізуються у сфері громадського харчування, та харчовими продуктами, що постачаються системі громадського харчування.

Прийняття Закону сприятиме гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу та виконанню зобов'язань України в сфері санітарних та фітосанітарних заходів в рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Реалізація положень Закону дозволить:

- 1) створити результативний механізм інформування споживачів стосовно харчових продуктів або інгредієнтів, їх складу, поживної цінності, способу споживання тощо;

- 2) зменшити навантаження на операторів ринку шляхом систематизації положень законодавства щодо вимог до інформації про харчові продукти в одному законі, гармонізованому з законодавством Європейського Союзу.

- 3) забезпечити високий рівень захисту здоров'я та інтересів споживачів шляхом надання всієї необхідної інформації для здійснення споживачами свідомого вибору харчових продуктів та ввести відповідальність операторів ринку харчових продуктів, що відповідають за інформацію про харчові продукти, за введення споживачів в оману.

Важливо відмітити що особлива увага приділяється створенню інституційних передумов та усунення перешкод для розвитку важливих галузей харчової індустрії. Зокрема у Верховній Раді України вже зареєстровано законопроект про внесення змін до Податкового кодексу України спрямований на врегулювання проблемних питань

пов'язаних з виробництвом біоетанолу на вітчизняних заводах, що сприятиме розкриттю біоенергетичного потенціалу країни та розширенню ємності внутрішнього ринку зернових.

Знято законодавчі обмеження для розвитку цукрової галузі. На вимогу профільної асоціації парламент скасував дію Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру» та скасування мінімальних цін на цукрові буряки та цукор [15].

Раніше у 2017 році Кабінетом Міністрів України було скасовано дію положень щодо регулювання рівня рентабельності та цін на окремі види харчових продуктів та декларування зміни оптово-відпускних цін на продовольчі товари. Таким чином, положення нормативно-правових актів приведені у відповідність до чинних положень законодавства про ціноутворення.

Проте, поряд із цим залишається не реалізованим намір Уряду забезпечити поетапний перехід до надання адресної продовольчої підтримки соціально незахищеним верствам населення. Зокрема, Програма діяльності Уряду передбачала перехід до адресності та монетизації пільг шляхом внесення змін до низки актів ще у 2016 році [16].

Здійснені заходи сприяють тому, що Україна стає привабливою для інвестицій та більш інтегрованою у світове господарство.

У рейтингу Doing Business 2018 Україна піднялась на 4 пункти і посіла 76 позицію зі 190 країн світу. А у рейтингу Глобального індексу конкурентоспроможності (ГІК) 2017/2018 років Україна покращила свої позиції на 4 пункти і зайняла 81 місце серед 137 країн світу, які досліджувались (у ГІК 2016/2017 – 85 місце серед 138 країн) [17].

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Ряд позитивних кроків у цьому напрямі вже здійснено:

1. На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні.

2. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

3. Для підвищення захисту іноземних інвестицій ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами [18].

Вирішенню проблемних питань інвесторів покликані сприяти комісії із сприяння досудовому врегулюванню спорів з інвесторами, які можуть створюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування як тимчасові консультативно-дорадчі органи з метою сприяння досудовому врегулюванню спорів між інвестором і органом виконавчої влади (місцевого самоврядування), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1024 «Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами» [19].

4. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу.

5. З метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення прояв ознак корупції при їх державній реєстрації 31.05.2016 прийнято Закон України № 1390-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій» [20].

6. Верховною Радою України 23.05.2017 прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій» [21]. Законом врегульовано базові аспекти оформлення дозволу на застосування праці іноземців та посвідки на тимчасове проживання, що спростить залучення іноземних менеджерів та іноземних кваліфікованих працівників, що необхідно на перших етапах розвитку дочірнього підприємства в Україні. Також, Законом надається право отримувати посвідку на тимчасове проживання в Україні іноземним інвесторам, які мають істотну участь в українських підприємствах, але не працевлаштовані на підприємстві.

7. Підписано 26.05.2017 Угоду про заохочення та захист інвестицій між Україною та Фондом Міжнародного розвитку ОПЕК [22]. Угода передбачає надання режиму найбільшого сприяння щодо розпорядження інвестиціями та прогнозовано сприятиме збільшенню обсягів іноземних інвестицій в ключові галузі економіки України.

Також, здійснюються кроки, що сприятимуть стабільному розвитку економіки України та активізації інвестиційної діяльності, а саме, проводиться робота в напрямку захисту прав інвесторів, у рамках виконання Плану дій щодо поглиблення співробітництва між Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та Урядом України, здійснюються заходи щодо приєднання України до Декларації ОЕСР про міжнародне інвестування та багатонаціональні підприємства.

Вже підписано Угоду між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку та 18 серпня 2017 року прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України № 567-р «Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку» [23].

Приєднання України до Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства та набуття членства в Інвестиційному комітеті ОЕСР надає суттєві переваги для країни, а саме:

- свідчитиме про запровадження Україною міжнародних стандартів здійснення інвестиційної діяльності;

- сприятиме залученню прямих іноземних інвестицій шляхом усунення обмежень щодо секторів, в яких іноземне інвестування заборонено та забезпечення національного режиму для транснаціональних корпорацій (далі – ТНК) відповідно до системи розвитку міжнародних стандартів у регулюванні відносин ТНК із країнами, що приймають їхні інвестиції;

- сприятиме поліпшенню конкурентного середовища та впливу на впровадження та розповсюдження інновацій;

- сприятиме реалізації принципів та стандартів соціальної відповідальності бізнесу згідно з керівними принципами ОЕСР щодо ведення відповідального бізнесу.

Одним із інструментів, що дозволить залучити в державний сектор економіки додаткові інвестиційні ресурси та сприятиме розвитку партнерських відносин держави та бізнесу, є державно-приватне партнерство (ДПП), яке сьогодні в умовах розвитку економіки нашої країни є актуальною формою співробітництва між державними та приватними партнерами, нагальною вимогою сьогодення.

Впровадження механізму ДПП сприятиме реалізації державної політики, орієнтованої на міжнародні стандарти та чітко спрямованої на підвищення соціальних стандартів життя населення.

Основними перевагами використання механізму ДПП для держави та суспільства, зокрема, є:

- підвищення зайнятості населення, стимулювання економічного зростання з широким використанням інновацій та сучасних технологій;
- підвищення якості та своєчасності надання публічних послуг;
- підвищення ефективності використання бюджетних коштів;
- залучення додаткових фінансових ресурсів у створення / модернізацію інфраструктурних об'єктів;
- залучення всіх груп інтересів до реалізації стратегій соціально-економічного розвитку, посилення довіри та порозуміння у суспільстві.

Здійснюються заходи в напрямі розвитку інвестиційної інфраструктури, зокрема, відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385) питання створення регіональної мережі індустріальних парків і надання державної підтримки суб'єктам, які створюють такі парки, визначені як один із пріоритетних напрямів розвитку регіонів [24].

Крім того, прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зняття регуляторних бар'єрів для розвитку мережі індустріальних парків в Україні)» [25].

Відповідно до положень Закону індустріальний (промисловий) парк – визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості (було промислового виробництва), а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікації на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку.

Земельна ділянка, використання якої планується для створення та функціонування індустріального парку, може розташовуватися у межах або за межами населених пунктів і повинна відповідати таким вимогам:

- 1) належати до земель промисловості;
- 2) бути придатною для промислового використання з урахуванням умов та обмежень, встановлених відповідною містобудівною документацією;
- 3) площа земельної ділянки або сукупна площа суміжних земельних ділянок повинна становити не менше 15 гектарів та не більше 700 гектарів.

Прийняття рішення про включення індустріального парку до Реєстру індустріальних парків здійснюється в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

При прийнятті рішення враховуються такі критерії:

- доступність трудових ресурсів, необхідних для розвитку індустріального парку згідно з концепцією;
- наявність та/або можливість залучення ініціатором створення фінансових та матеріально-технічних ресурсів, необхідних для розвитку індустріального парку згідно з концепцією;
- підтримка індустріального парку з боку органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади;
- очікувані результати функціонування індустріального парку згідно з концепцією щодо залучення інвестицій, створення нових робочих місць, експорту продукції, залучення суб'єктів малого та середнього підприємництва;
- наявність підписаних меморандумів про наміри та/або договорів з потенційними учасниками індустріального парку.

Розвиток індустріальних парків сприятиме активізації інвестиційної та інноваційної діяльності, стимулюванню промислового виробництва, створенню нових

високотехнологічних виробництв та десятків тисяч високопродуктивних робочих місць, збільшенню обсягів та асортименту випуску експортоорієнтованої продукції та, як наслідок, підвищенню конкурентоспроможності економіки та добробуту громадян України.

На початок 2019 року до Реєстру індустріальних (промислових) парків вже включено 39 індустріальних парків (у 2018 – 29, у 2017 – 13 індустріальних парків) [26].

Крім того, в Україні функціонують індустріальні парки, які були створені ще до формування законодавчої бази щодо їх підтримки.

Суб'єкти індустріальних парків вже можуть скористатися інструментами та механізмами, передбаченими законодавством, зокрема:

- звільнення від сплати ввізного мита з метою інвестування на підставі зареєстрованих договорів (контрактів) або як внесок іноземного інвестора до статутного капіталу підприємства з іноземними інвестиціями;

- ввезення за пільговими ставками ввізного мита (до 0%) товарів, що походять з держав-членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння, в т.ч. з ЄС і Канадою;

- ввезення без сплати ввізного мита устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії, енергозберігаючого обладнання і матеріалів, засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива або для виробництва енергії з відновлюваних джерел енергії.

Постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 № 740 було утворено Офіс із залучення та підтримки інвестицій та затверджено Положення про Офіс із залучення та підтримки інвестицій [27].

Згідно з Положенням, **основними завданнями Офісу є:**

- 1) створення механізму підготовки та реалізації інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» для забезпечення ефективності взаємодії з інвесторами, які діють в Україні, та активного залучення інвестицій, а також забезпечення співпраці державних органів та органів місцевого самоврядування, спрямованої на створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні;

- 2) сприяння забезпеченню координації дій органів виконавчої влади з метою вирішення проблемних питань, що виникають під час здійснення інвестицій в економіку України;

- 3) підготовка пропозицій щодо формування і реалізації інвестиційного потенціалу України, підтримки пріоритетних інвестиційних проектів, поліпшення інвестиційного клімату в Україні, забезпечення захисту прав інвесторів; визначення шляхів, механізмів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час реалізації інвестиційних проектів; підвищення ефективності діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо взаємодії з інвесторами; удосконалення нормативно-правової бази з відповідних питань.

Також, Указом Президента України від 29 серпня 2016 року № 365/2016 затверджено положення про Національну інвестиційну раду [28]. Основними завданнями Ради є: розроблення пропозицій щодо стимулювання та розвитку інвестиційної діяльності в Україні, формування привабливого інвестиційного іміджу України, у тому числі з урахуванням найкращої міжнародної практики; сприяння формуванню основних напрямів державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні; напрацювання пропозицій щодо стратегічних напрямів розвитку інвестиційного потенціалу України, стимулювання іноземних та національних інвестицій в розвиток економіки держави; вивчення ініціатив та потенційних пропозицій щодо інвестиційних проектів, а також практики взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності з державними органами; аналіз та

узагальнення проблем, які перешкоджають інвестуванню в економіку України, підготовка пропозицій щодо шляхів їх вирішення, зокрема щодо заходів зі сприяння захисту прав інвесторів; участь в опрацюванні проєктів актів законодавства з питань інвестиційної діяльності.

Схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затверджено план заходів щодо її реалізації, основною метою яких є забезпечення реалізації ініціатив «Цифрового порядку денного України 2020», що сприятиме усуненню бар'єрів на шляху цифрової трансформації України у найбільш перспективних сферах, шляхом стимулювання економіки та залучення інвестицій, подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з ЄС у цифровій сфері та розбудови інноваційної інфраструктури країни та цифрових перетворень [29].

З метою забезпечення ефективної взаємодії представників наукової громадськості, органів виконавчої влади та реального сектору економіки у формуванні та реалізації єдиної державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 року № 226 утворено Національну раду України з питань розвитку науки і технологій, яка є постійно діючим консультативно-дорадчим органом, що утворюється при Кабінетові Міністрів України [30].

Поряд з цим, не зважаючи на значний прогрес щодо створення інституційних передумов для розвитку промисловості та агропромислового комплексу, поки що не вдалося затвердити стратегію розвитку аграрного сектору та сформулювати основні засади державної аграрної політики, хоча б на період до 2025 року.

Перші спроби розробити документ, який би мав комплексний характер, були здійснені наприкінці 2015 – початку 2016 років. Розширеною колегією Міністерства аграрної політики та продовольства України було схвалено Єдину комплексну стратегію розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки [31], у якій запропоновано цілі та стратегічні напрямки розвитку агропродовольчого сектору. Разом з тим, зазначений документ не має обов'язкової юридичної сили та не може виступати законодавчим підґрунтям для формування довгострокової державної аграрної політики та політики розвитку харчової індустрії. Він може слугувати лише референтним інструментом для розвитку окремих напрямів державної аграрної політики та подальшої розробки нормативно-правової бази.

Слід зазначити, що у ряді держав ЄС прийняті рамкові закони, які визначають основні засади розвитку сільського господарства та пріоритети державної політики сільського розвитку. Більш того, Україна взяла на себе зобов'язання щодо приведення національного законодавства до законодавства ЄС у сфері агропромислового комплексу.

Тому для ефективної реалізації державної політики Україні потрібен базовий рамковий закон, який би чітко закріпив засади державної аграрної політики з урахуванням пріоритетів, що відповідають не тільки євроінтеграційним зобов'язанням України, а також зобов'язанням, взятим нашою державою у рамках ФАО та СОТ.

Більшість країн, яким вдалося вирішити проблеми недостатності харчування, як правило, мають дуже малу частку населення, зайнятого у сільському господарстві, є високо урбанізованими і мають продовольчі системи, що глобально інтегровані [32].

Внесений у березні 2018 року на розгляд Верховної Ради України проєкт Закону України «Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку» не знайшов підтримки у парламенті та був відхилений [33].

Народними депутатами України у жовтні 2018 року зареєстровано новий проєкт Закону України «Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку» (реєстраційний № 9162 від 04.10.2018) [34].

Відповідно до пояснюючої записки законопроектом створюється законодавча основа для розвитку державної аграрної політики та політики сільського розвитку в Україні, що спрямована на системність та узгодженість впровадження заходів із реалізації державної

політики та забезпечення стабільного розвитку агропромислового комплексу та сталого сільського розвитку, доступу суб'єктів усіх форм господарювання до агропромислових ринків.

Основною метою законопроекту є створення законодавчої основи для закріплення основних засад реалізації ефективної державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку.

Основні положення законопроекту передбачають закріплення на законодавчому рівні:

- комплексної візії розвитку державної аграрної політики, що враховує інтереси товаровиробників, та державної політики сільського розвитку, спрямованої на сталий розвиток сільських територій та підвищення рівня життя сільського населення;

- ключових пріоритетів державної аграрної політики та політики сільського розвитку, які відповідають національним інтересам та євроінтеграційним зобов'язанням України;

- запровадження Офісу аграрного аташе для представництва та захисту інтересів виробників сільськогосподарської продукції за кордоном;

- ефективного інструменту поетапної реалізації державної політики – Плану заходів з реалізації основних засад розвитку державної аграрної політики та політики сільського розвитку, який розроблятиметься на 5 років на виконання закону, а також моніторингу реалізації державної аграрної політики та політики сільського розвитку;

- запровадження додаткових механізмів контролю за управлінням землями державної власності;

- створення нових можливостей розвитку господарювання у сільській місцевості;

- усунення деяких законодавчих перешкод у сфері насінництва і розсадництва.

Не зважаючи на певні зміни що відбулися при доопрацюванні вищезазначеного проекту, переважно поза увагою залишилися напрацювання вітчизняних науковців щодо комплексного стратегічного бачення розвитку агропромислового комплексу, в тому числі і за рахунок активного розвитку харчової індустрії на інноваційній основі, де промислове виробництво харчових продуктів здійснюють понад 22 тис. підприємств [35].

За повідомленням Національної академії аграрних наук України, у співпраці з галузевими професійними організаціями було напрацьовано проект Закону України «Про засади аграрної політики до 2026 року», який розроблявся з метою формування збалансованої аграрної політики, спрямованої на гарантування продовольчої безпеки держави, захисту інтересів селян, гармонійний розвиток аграрного сектору та сільських територій [36].

В контексті системного і комплексного розвитку АПК пропонується визначити наступні основні пріоритети:

1. Збільшення ємності внутрішнього аграрного ринку відповідно до визначених раціональних норм споживання населенням України основних харчових продуктів гарантованої якості, що забезпечує продовольчу безпеку країни, нарощування обсягів їх експорту із максимальною доданою вартістю.

2. Удосконалення системи управління земельними ресурсами, організація державного регулювання ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення в інтересах селян і сільських громад.

Проект Закону конкретизує принципи і шляхи розвитку земельної реформи, запровадження ринкового обігу земель, механізми капіталізації ресурсу землі, також визначає засади для забезпечення конституційних вимог з державної охорони земель, раціонального, ефективного та екологічнобезпечного землекористування. Даний документ враховує необхідність системного підходу щодо вирішення проблем формування сприятливого ринкового середовища без чого ринок земель сільськогосподарського призначення принесе негативні наслідки.

3. Упорядкування аграрного устрою України та комплексний розвиток сільських територій. Одночасно із змінами до Конституції України з питань децентралізації влади, проект Закону враховує необхідність запровадження механізмів щодо підвищення ролі територіальних громад у вирішенні проблем сільського розвитку, регулюванні земельних та інших соціально-економічних відносин на сільських територіях, зміни механізмів формування і використання коштів місцевих бюджетів, що безпосередньо пов'язано із сільськогосподарською діяльністю.

4. Забезпечення розвитку аграрного сектору на інноваційній основі, розбудова системного фінансово-кредитного забезпечення, цінового, податкового і бюджетного регулювання аграрного ринку, створення умов для стабільного розвитку тваринництва, що підвищує зайнятість сільського населення та покращує структуру продовольчого забезпечення країни. Оскільки протягом останніх років у зв'язку із відміною механізмів непрямої державної фінансової підтримки за рахунок податкових пільг із сплати податку на додану вартість та зменшенню прямих видатків із державного бюджету загальні обсяги державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників суттєво зменшились, що обмежує їх конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Реалізація визначених пріоритетів буде здійснюватись на основі використання сукупності запропонованих управлінських принципів, шляхів та механізмів державного і ринкового регулювання розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій.

Вбачається за доцільне в основу здійснення державної аграрної політики покласти наступні принципи:

- системності реформ, що забезпечується узгодженням зв'язків між всіма інститутами, які стосуються аграрного сектору;
- поетапності та послідовності в здійсненні державної аграрної політики;
- неухильності – обов'язковості і твердості прийняття рішень у відповідності до плану реформування та безумовності їх виконання;
- рівної доступності всіх сільськогосподарських товаровиробників до застосовуваних державних інструментів розвитку;
- виділення державних коштів виключно на техніко-технологічне переоснащення ключових галузей аграрного сектору, зокрема, на запровадження енерго-, ресурсозберігаючих технологій та здійснення заходів із екологізації і покращення стану ґрунтів;
- концентрації державної підтримки суб'єктів аграрного сектору на пріоритетних напрямках розвитку – рослинництві, молочному і м'ясному скотарстві, свинарстві, інфраструктурі аграрного ринку та інших;
- забезпечення прозорості та контролю за ефективним використанням бюджетних коштів, вдосконалення та спрощення порядку їх надання.

Прийняття Закону потребуватиме поетапного збільшення видатків з Державного бюджету України та доведення їх рівня до розміру 1% від вартості валового внутрішнього продукту України протягом наступних п'яти років. Значну частину видатків Державного бюджету України пропонується спрямувати на нові програми для фінансування потреб Державного земельного фонду, охорони земель, селекції у тваринництві, підтримки обслуговуючої сільськогосподарської кооперації та страхування сільськогосподарських і фінансових ризиків.

Поряд з цим, першочергово важливо враховувати, що для покращення позицій України в рейтингу глобальної продовольчої безпеки необхідно зосередити увагу на створенні ефективної системи державного регулювання ринку продовольства, яка б включала розробку та впровадження моніторингу харчування населення, встановлення прозорого механізму надання державних гарантій безпечності та якості харчових продуктів, а також імплементацію вітчизняного законодавства відповідно до європейської практики [37].

При цьому, важливо враховувати, що державне регулювання аграрного сектору економіки повинно бути насамперед спрямоване на досягнення цілей державної політики. Основними напрямками сучасної стратегії розвитку аграрної сфери економіки України мають стати підвищення ефективності та конкурентоспроможності виробництва сільськогосподарської продукції та розвиток харчової індустрії для її глибокої переробки, впровадження сучасних технологій з метою зменшення енергозалежності, удосконалення державної підтримки та системи оподаткування, забезпечення розвитку аграрного ринку, створення і розвитку системи оптових ринків та різноманітних форм кооперації на селі, перехід до європейської моделі забезпечення якості та безпеки продовольства, завершення підготовки гармонізованих до міжнародних вимог галузевих стандартів, створення мережі лабораторій з контролю якості продукції, врегулювання питання географічних позначень при виробництві певних видів продукції, удосконалення системи управління аграрним сектором, забезпечення оптимального поєднання функцій і повноважень та створення ефективних організаційних форм центральних та місцевих органів державного управління АПК, зміцнення інвестиційної та інноваційної складової розвитку аграрного сектору, концентрація зусиль аграрної науки, включаючи потенціал аграрних вузів на вирішення пріоритетних завдань галузі [38, с. 43-54].

Враховуючи глобалізаційні процеси, формуючи цілі та завдання державної аграрної політики, розвиток агропромислового комплексу та, безпосередньо, харчової індустрії, важливо розглядати як пріоритетний напрямок стабільного соціально-економічного розвитку держави.

Висновки

Пропозиції щодо визначення основних засад та пріоритети державної аграрної політики в Україні спрямовані на системність та узгодженість впровадження заходів її реалізації всіма органами державної влади з метою забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу не передбачають достатніх важелів для розвитку харчової індустрії.

Визначені у законопроектах основні засади державної політики, здебільшого, є деклараціями намірів без визначення конкретних механізмів їх реалізації, вони викладені як тези загальнодержавних програм розвитку у відповідних сферах, не наповнені нормативним змістом, а тому не породжують конкретні права й обов'язки для суб'єктів суспільних відносин, що дає підстави стверджувати про неможливість практичного їх застосування для забезпечення сталого розвитку цієї сфери. Також, при визначенні форм державної підтримки не враховано, що у відповідній сфері діє Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України», який визначає основи державної політики у бюджетній, кредитній, ціновій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до харчових продуктів.

Формуючи механізми державної аграрної політики важливо враховувати значення харчової індустрії як для забезпечення продовольчої безпеки так і для подолання сировинно-експортної орієнтації агропромислового комплексу, що потребує поглибленого дослідження та підготовки пропозицій змін і доповнень до законодавства з метою збільшення частки переробленої продукції у загальному обсязі виробництва та експорту для реалізації потенціалу національної продовольчої системи та забезпечення конкурентоспроможності країни, особливо в умовах глобальних викликів і реалізації курсу європейської інтеграції.

Бібліографія

1. Гадзало Я. М., Сичевський М. П., Бокій О. В. та ін. Харчова промисловість України: стратегічні аспекти розвитку; за ред. Я. М. Гадзала. Київ: Аграрн. наука, 2016. 380 с.
2. Сичевський М. П. Формування національної продовольчої системи на засадах незалежності. Вісник аграрної науки. 2014. № 6. С. 11–18.
3. Сичевський М. П., Коваленко О.В. Чинники інноваційної конкуренто-спроможності харчової промисловості в контексті глобалізації. Економіка АПК. 2016. № 11. С. 60–67.
4. Сичевський М. П., Юзефович А. Е. Розвиток харчової промисловості: акценти державної політики. Економіка АПК. 2014. № 7. С. 46–52.
5. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року. Закон України від 18.10.2005 № 2982. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-15>.
6. Про державну підтримку сільського господарства України. Закон України від 24.06.04 № 1877. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
7. Куць О. І. Деретуляція: дієвий механізм формування ефективної продовольчої системи України в умовах глобалізації. Продовольчі ресурси: зб. наук. праць. Серія: Економічні науки. 2015. № 4. С. 10–16.
8. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020». Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо безпечності харчових продуктів. Закон України від 22.07.2014 № 1602-VII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-18>.
10. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин. Закон України від 18.05.2017 № 2042-VIII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19>.
11. Про безпечність та гігієну кормів. Закон України від 21.12. 2017 № 2264-VIII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2264-19>.
12. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. Закон України від 10.07.2018 № 2496-VIII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>.
13. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів. Закон України від 06.12.2018 № 2639-VIII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19>.
14. Про надання споживачам інформації про харчові продукти, забезпечення належного рівня захисту здоров'я та інтересів споживачів, їх поінформованості, встановлення засобів гарантування права споживачів на інформацію та процедури надання інформації про харчові продукти. Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 25.10.2011 № 1169/2011. 2019. http://zak-dpss.gov.ua/files/files/reg_2011_1169_ua.pdf.
15. Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру. Закон України від 04.09.2018 № 2518-VIII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-19>.
16. Програма діяльності Кабінету Міністрів України. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2014 №695. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2014-%D0%BF>.
17. Інвестиційна діяльність в Україні. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2019. <http://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=09ebfb1d-0c58-490b-96dd-453a41285d4b>
18. Про ратифікацію Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. Законом України від 16.03.2000 № 1547. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1547-14>.
19. Про заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з інвесторами.

Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1024. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2008-%D0%BF>.

20. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій. Закон України від 31.05.2016 № 1390-VIII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1390-19>.

21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення бар'єрів для залучення іноземних інвестицій. Закон України від 23.05.2017 № 2058-VIII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-19>.

22. Про ратифікацію Угоди про заохочення та захист інвестицій між Україною та Фондом міжнародного розвитку ОПЕК. Закон України від 05.12.2017 № 2220-VIII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-19>.

23. Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 567-р. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/567-2017-%D1%80?lang=ru>.

24. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.

25. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зняття регуляторних бар'єрів для розвитку мережі індустриальних парків в Україні). Закон України від 24.11.2015 № 818-VIII. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/818-19>.

26. Інформація про індустриальні (промислові) парки, включені до Реєстру індустриальних (промислових) парків. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2019. <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b7c98e95-35ef-4e4b-a612-88a0404ac6d2&title=InformatsiiaProIndustrialni-promislovi-Parki-VkliucheniDoRestruIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv>.

27. Про утворення державної установи «Офіс із залучення та підтримки інвестицій». Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.03.2018 № 174-р. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/174-2018-%D1%80>.

28. Про Національну інвестиційну раду. Указ Президента України від 29.08.2016 № 365/2016. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950/2014>.

29. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>.

30. Про утворення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2017 № 226. 2019. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/226-2017-%D0%BF>.

31. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки. Міністерство аграрної політики та продовольства України. 2019. <http://minagro.gov.ua/node/16025>.

32. The State of Food and Agriculture. Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2019. <http://www.fao.org/publications/sofa/2013/en/>.

33. Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку. Проект Закону України від 21.03.2018 реєстр. № 8171. 2019. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63695.

34. Про основні засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку. Проект Закону України від 04.10.2018 реєстр. № 9162. 2019.

:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64742.

35. Куць О. І., Васюков М. В. Перспективи переробки і зберігання сільськогосподарської продукції. Економіка АПК. 2004. № 6. С. 9-11.

36. Про засади аграрної політики до 2026 року. Проект Закону України. Національна академія аграрних наук України. 2019. <http://naas.gov.ua/slide/pro-proekt-zakonu-pro-zasadi-agrarno-pol-tiki-do-2026-roku>.

37. Сичевський М. П. Глобальна продовольча безпека та місце України в її досягненні. Економіка АПК. 2019. № 1. С. 6-17.

38. Гудзинський О. Д., Зеліско І. М., Куць О. І. та ін. Стратегічний розвиток підприємств аграрної сфери економіки України: аналітико-прогнозна оцінка; за ред. В. К. Савчука. Київ: ЦП «Компринт», 2017. 366 с.

References

1. Hadzalo Ya., Sychevskyy M., Boki O. ta in. (Hadzalo Ya. Ed.). (2016). Kharchova promyslovist Ukrayiny: stratehichni aspekty rozvytku [Food industry in Ukrainian: strategic aspects of development]. Kyiv: Ahrarn. nauka,. 380 p. [in Ukrainian].

2. Sychevskyy M. (2014). Formuvannya natsionalnoyi prodovolchoyi systemy na zasadakh nezalezhnosti. [Formation of the national food system on the basis of independence]. Visnyk ahrarnoyi nauky. [Bulletin of Agrarian Science]. № 6. P. 11–18. [in Ukrainian].

3. Sychevskyy M., Kovalenko O. (2016). Chynnyky innovatsiynoyi konkurento-spromozhnosti kharchovoyi promyslovosti v konteksti hlobalizatsiyi. [Factors of Innovative Competitiveness of the Food Industry in the Context of Globalization]. Ekonomika APK. [Economy of agroindustrial complex]. № 11. P. 60–67. [in Ukrainian].

4. Sychevskyy M., Yuzefovych A. (2014). Rozvytok kharchovoyi promyslovosti: aktsenty derzhavnoyi polityky. [Development of the food industry: accents of state policy.]. Ekonomika APK. [Economy of agroindustrial complex]. № 7. P. 46–52. [in Ukrainian].

5. Pro osnovni zasady derzhavnoyi ahrarnoyi polityky na period do 2015 roku. [On the Basic Principles of the State Agrarian Policy for the Period until 2015]. Zakon Ukrayiny vid 18.10.2005 № 2982. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-15> [in Ukrainian].

6. Pro derzhavnu pidtryмку sil's'koho hospodarstva Ukrayiny. [About state support of agriculture of Ukraine]. Zakon Ukrayiny vid 24.06.04 № 1877. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15> [in Ukrainian].

7. Kuts O. (2015) Derehulyatsiya: diyevyy mekhanizm formuvannya efektyvnoyi prodovol'choyi systemy Ukrayiny v umovakh hlobalizatsiyi. [Deregulation: an effective mechanism for the formation of an effective food system of Ukraine in the conditions of globalization]. Prodovol'chi resursy: zb. nauk. prats. Seriya: Ekonomichni nauky. [Food Resources: sciences works. Series: Economic Sciences]. № 4. P. 10-16. [in Ukrainian].

8. Stratehiya staloho rozvytku "Ukrayina-2020". [Sustainable Development Strategy "Ukraine 2020"]. Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 12.01.2015 № 5/2015. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [in Ukrainian].

9. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo bezpechnosti kharchovykh produktiv. [On amendments to certain legislative acts of Ukraine concerning the safety of food products]. Zakon Ukrayiny vid 22.07.2014 № 1602-VII. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-18> [in Ukrainian].

10. Pro derzhavnyy kontrol za dotrymannyam zakonodavstva pro kharchovi produkty, kormy, pobichni produkty tvarynnoho pokhodzhennya, zdorovya ta blahopoluchchya tvaryn. [On state control over compliance with legislation on food products, feed, animal by-products, animal health and welfare]. Zakon Ukrayiny vid 18.05.2017 № 2042-VIII. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19> [in Ukrainian].

11. Pro bezpechnist ta hihiyenu kormiv. [On the safety and hygiene of feed]. Zakon Ukrayiny vid 21.12. 2017 № 2264 (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2264-19>

[in Ukrainian].

12. Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do orhanichnoho vyrobnytstva, obihu ta markuvannya orhanichnoyi produktsiyi. [On the basic principles and requirements for organic production, circulation and labeling of organic products]. Zakon Ukrainy vid 10.07.2018 № 2496-VIII. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> [in Ukrainian].

13. Pro informatsiyu dlya spozhyvachiv shchodo kharchovykh produktiv. [Information on food information for consumers]. Zakon Ukrainy vid 06.12.2018 № 2639-VIII. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19> [in Ukrainian].

14. Pro nadannya spozhyvacham informatsiyi pro kharchovi produkty, zabezpechennya nalezhnoho rivnya zakhystu zdorov'ya ta interesiv spozhyvachiv, yikh poinformovanosti, vstanovlennya zasobiv harantuvannya prava spozhyvachiv na informatsiyu ta protsedury nadannya informatsiyi pro kharchovi produkty. [Providing consumers with information on food products, ensuring an adequate level of protection of health and consumer interests, their awareness, establishing means of guaranteeing the right of consumers to information and procedures for providing information on food products]. Rehlyament Yevropeyskoho Parlamentu ta Rady (YES) vid 25.10.2011 № 1169/2011. (2019). http://zak-dpss.gov.ua/files/files/reg_2011_1169_ua.pdf [in Ukrainian].

15. Pro vyznannya takym, shcho vtratyv chynnist, Zakonu Ukrainy "Pro derzhavne rehulyuvannya vyrobnytstva i realizatsiyi tsukru". [On the recognition of the invalidity of the Law of Ukraine "On State Regulation of Sugar Production and Sale"]. Zakon Ukrainy vid 04.09.2018 № 2518-VIII. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-19> [in Ukrainian].

16. Prohrama diyalnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy. [Program of activity of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 09.12.2014 № 695. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2014-%D0%BF> [in Ukrainian].

17. Investytsiyina diyalnist v Ukraini. [Investment activity in Ukrainian]. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. (2019). <http://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=09ebfb1d-0c58-490b-96dd-453a41285d4b> [in Ukrainian].

18. Pro ratyfikatsiyu Konventsii pro porядok vyrishennya investytsiynykh sporiv mizh derzhavamy ta inozemnymy osobamy. [On Ratification of the Convention on the Procedure for the Settlement of Investment Disputes between States and Foreign Persons]. Zakonom Ukrainy vid 16.03.2000 № 1547. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1547-14> [in Ukrainian].

19. Pro zakhody shchodo vdoskonalennya roboty orhaniv vykonavchoyi vlady z investoramy. [About measures to improve the work of executive authorities with investors]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.11.2008 № 1024. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2008-%D0%BF> [in Ukrainian].

20. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo skasuvannya obovyazkovosti derzhavnoyi reyestratsiyi inozemnykh investytsiy. [On amendments to certain legislative acts of Ukraine regarding the abolition of mandatory state registration of foreign investments]. Zakon Ukrainy vid 31.05.2016 № 1390-VIII. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1390-19> [in Ukrainian].

21. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo usunennya bar'yeriv dlya zaluchennya inozemnykh investytsiy. [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Elimination of Barriers to Attracting Foreign Investments]. Zakon Ukrainy vid 23.05.2017 № 2058-VIII. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-19> [in Ukrainian].

22. Pro ratyfikatsiyu Uhody pro zaokhochennya ta zakhyst investytsiy mizh Ukrainoyu ta Fondom mizhnarodnoho rozvytku OPEK. [On ratification of the Agreement on the promotion and protection of investments between Ukraine and the OPEC Fund for International Development]. Zakon Ukrainy vid 05.12.2017 № 2220-VIII. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-19> [in Ukrainian].

23. Pro podannya na ratyfikatsiyu Verkhovnoyu Radoyu Ukrainy Uhody (u formi obminu

lystamy) mizh Uryadom Ukrayiny ta Orhanizatsiyeyu ekonomichnoho spivrobitnytstva ta rozvytku shchodo pryednannya do Deklaratsiyi pro mizhnarodni investytsiyi i bahatonatsional'ni pidpryyemstva, vidpovidnykh Rekomendatsiy ta protsedurnykh Rishen' Rady Orhanizatsiyi ekonomichnoho spivrobitnytstva ta rozvytku. [On the submission for ratification by the Verkhovna Rada of Ukraine of the Agreement (in the form of exchange of letters) between the Government of Ukraine and the Organization for Economic Cooperation and Development concerning the accession to the Declaration on International Investments and Multinational Enterprises, the relevant Recommendations and Procedural Decisions of the Council of the Organization for Economic Cooperation and Development]. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 18.08.2017 № 567-r. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/567-2017-%D1%80?lang=ru> [in Ukrainian].

24. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku. [On approval of the State Strategy for Regional Development for the period up to 2020]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 06.08.2014 № 385. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> [in Ukrainian].

25. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny (shchodo znyattya rehulyatornykh baryeriv dlya rozvytku merezhi industrial'nykh parkiv v Ukrayini). [On amendments to certain legislative acts of Ukraine (regarding the removal of regulatory barriers for the development of a network of industrial parks in Ukrainian)]. Zakon Ukrayiny vid 24.11.2015 № 818-VIII. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/818-19> [in Ukrainian].

26. Informatsiya pro industrial'ni (promyslovi) parky, vklyucheni do Reyestru industrial'nykh (promyslovykh) parkiv. [Information on industrial (industrial) parks included in the Register of industrial (industrial) parks]. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrayiny. (2019). <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b7c98e95-35ef-4e4b-a612-88a0404ac6d2&title=InformatsiiaProIndustrialni-promislovi-Parki-VkliucheniDoRestruIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv> [in Ukrainian].

27. Pro utvorennia derzhavnoyi ustanovy "Ofis iz zaluchennya ta pidtrymky investytsiy". [About the formation of a public institution "Investment attraction and support office"]. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 21.03.2018 № 174-r. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/174-2018-%D1%80> [in Ukrainian].

28. Pro Natsionalnu investytsiynu radu. [About the National Investment Council]. Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 29.08.2016 № 365/2016. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950/2014> [in Ukrainian].

29. Pro skhvalennya Kontseptsiyi rozvytku tsyfrovoyi ekonomiky ta suspil'stva Ukrayiny na 2018-2020 roky ta zatverdzhennya planu zakhodiv shchodo yiyi realizatsiyi. [On approval of the Concept for the development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the plan of measures for its implementation]. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 17.01.2018 № 67-r. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> [in Ukrainian].

30. Pro utvorennia Natsionalnoyi rady Ukrayiny z pytan rozvytku nauky i tekhnolohiy. [About the formation of the National Council of Ukraine on the development of science and technology]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 05.04.2017 № 226. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/226-2017-%D0%BF> [in Ukrainian].

31. Yedyna kompleksna stratehiya rozvytku sil's'koho hospodarstva ta sil'skykh terytoriy na 2015-2020 roky. [Integrated Strategy for the Development of Agriculture and Rural Areas for 2015-2020]. Ministerstvo ahrarynoyi polityky ta prodovol'stva Ukrayiny. (2019). <http://minagro.gov.ua/node/16025> [in Ukrainian].

32. The State of Food and Agriculture. Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2019). <http://www.fao.org/publications/sofa/2013/en/> [in English].

33. Pro osnovni zasady derzhavnoyi ahrarynoyi polityky ta derzhavnoyi polityky sil'skoho rozvytku. [On the Basic Principles of State Agrarian Policy and State Policy of Rural

Development]. Proekt Zakonu Ukrayiny vid 21.03.2018 reyestr. № 8171. (2019). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63695 [in Ukrainian].

34. Pro osnovni zasady derzhavnoyi ahrarnoyi polityky ta derzhavnoyi polityky silskoho rozvytku. [On the Basic Principles of State Agrarian Policy and State Policy for Rural Development]. Proekt Zakonu Ukrayiny vid 04.10.2018 reyestr. № 9162. (2019). :http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64742 [in Ukrainian].

35. Kuts O., Vasyukov M. (2004). Perspektyvy pererobky i zberihannya silskohospodarskoyi produktsiyi. [Prospects for the processing and storage of agricultural products]. Ekonomika APK. [Economy of agroindustrial complex]. № 6. P. 9–11. [in Ukrainian].

36. Pro zasady ahrarnoyi polityky do 2026 roku. [About the principles of agrarian policy until 2026]. Proekt Zakonu Ukrayiny. Natsional'na akademiya ahrarnykh nauk Ukrayiny. (2019). <http://naas.gov.ua/slide/pro-proekt-zakonu-pro-zasadi-agrarno-pol-tiki-do-2026> [in Ukrainian].

37. Sychevskyy M. P. (2019). Hlobalna prodovolcha bezpeka ta mistse Ukrayiny v yiyi dosyahnenni. [Global food security and Ukraine's place in its achievement]. Ekonomika APK. [Economy of agroindustrial complex]. № 1. P. 6-17 [in Ukrainian].

38. Hudzynskyy O., Zelisko I., Kuts O. ta in. (Savchuk V. Ed). (2017). Stratehichnyy rozvytok pidpryyemstv ahrarnoyi sfery ekonomiky Ukrayiny: analityko-prohnozna otsinka [Strategic development of enterprises of agrarian sphere of economy of Ukraine: analytical and forecast estimation]. Kyiv: TSP "Kompynt". 366 p [in Ukrainian].